

УДК 364-78:343.811

Коваль В. О.¹, Колесник В. В.²

¹ канд. пед. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. СН-225 ЗНТУ

СПЕЦИФІКА ТЕХНОЛОГІЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДІВ

Пенітенціарна система – це в першу чергу державний інститут, що насамперед відає виконанням кримінальних покарань, які накладаються на громадян відповідно до закону України. Ця система забезпечує виконання

покарання у вигляді позбавлення свободи та утримання підслідних з моменту взяття під варту до суду. У її підпорядкованості перебувають слідчі ізолятори, виховні колонії, колонії різного рівня безпеки, виправні центри. Специфіка соціальної роботи в установах виправної системи полягає в наступному: вона ведеться всередині соціальних організмів з високим ступенем закритості та ізольованості; її об'єктом є особи з високим індексом соціального неблагополуччя і підвищеною стресогенністю; соціальна робота в умовах пенітенціарної системи не повинна припинятися із закінченням виконання покарання, так як колишній в'язень потребує ресоціалізації та адаптації до зовнішнього світу, його правилами і нормами. Основними завданнями соціальної роботи в установах виправної системи є: розвиток і зміцнення соціально-корисних зв'язків між ув'язненими і зовнішнім світом; підвищення та розвиток соціального статусу укладеного за місцем попереднього ув'язнення чи відбуття покарання, допомогу у встановленні соціально-позитивних горизонтальних зв'язків з іншими особами, допомоги у зміні соціального статусу; допомога у побудові такого типу горизонтальних і вертикальних відносин, які, з одного боку, відповідали б цілям попереднього ув'язнення під варту або виконання кримінального покарання, а з іншого – спричиняли б найменші фізіологічні, психологічні, етичні та соціальні витрати для караного; сприяння у забезпеченні прийнятних соціально-побутових умов попереднього ув'язнення і відбування покарання; допомога у соціальному розвитку ув'язненого, включаючи підвищення його соціальної культури, розвиток соціальних потреб, зміна нормативно-ціннісної орієнтації, підвищення рівня соціального самоконтролю; сприяння в отриманні допомоги фахівців, зокрема в галузі психології, психіатрії тощо [1, с 23].

Загальними проблемами сучасної пенітенціарної системи є: високий рівень захворюваності (туберкульоз) та смертність ув'язнених; обмеження прав і свобод ув'язнених; велика кількість репресивно-каральних заходів; фізичне, психічне і сексуальне насильство ув'язнених; обмеження матеріально-побутового характеру. Усе це зумовило неефективність пенітенціарних закладів. Система орієнтовна на формування ідеального ув'язненого, а не на його ресоціалізацію. Діяльність соціального працівника у пенітенціарній системі розглядається у 3-х аспектах: 1) соціальна профілактика можливих правопорушень; 2) соціально-психологічна робота з ув'язненими; 3) соціальний супровід після звільнення[3, с 32]. Найбільш дієвими методами соціальної роботи в пенітенціарних закладах є метод прогресивної системи виконання покарання і метод виправно-психологічної корекції особистості ув'язненого. Метод прогресивної системи виконання покарання – це сукупність юридичних, організаційних і виховних засобів, що забезпечують поетапне пом'якшення покарання ув'язненому у міру його

виправлення, тобто стимуляцію законослухняної поведінки. Соціальний працівник лише керує, корегує і спрямовує клієнта, здійснює оцінку рівня виправлення через застосування психологічних і соціологічних методик, дає рекомендації щодо полегшення подальшої виправної практики ув'язненого. Соціальний працівник надає первинну психологічну допомогу, здійснює психопрофілактику і корекцію деструктивних конфліктів та негативного сприйняття виправних впливів. Соціальний супровід після звільнення є необхідним кроком соціальної адаптації та реабілітації клієнта [2, с 45]. Слід відзначити, що практика соціально супроводу має на меті допомогти у відновленні документів, працевлаштуванні, забезпеченням місця проживання, реінтеграції у суспільство в цілому. Основними завданнями соціальних працівників при роботі з ув'язненими є: прийом і вивчення новоприбулих, визначення причин правопорушення та класифікація засудженого, спостереження, розробка виправних заходів, розвиток і зміцнення соціально-корисних зв'язків між засудженими і зовнішнім світом, допомога в самовиправленні та підготовка їх до звільнення і ресоціалізації [2, с 33]. Обов'язком соціального працівника є також робота з сім'ями ув'язнених, психологічна допомога у підготовці до зустрічі з відбулим термін ув'язнення членом сім'ї.

Отже, соціальна робота в пенітенціарних установах – це професійна комплексна діяльність з надання технологічної соціальної допомоги і підтримки, здійснення соціального захисту засуджених, результатом якої є створення умов для соціально позитивного функціонування та вдосконалення людини, яка скоїла кримінально каране правопорушення [2, с 52].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи [Текст] / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – К. : МАУП, 2003. – 168 с.
2. Основи пенітенціарної психології [Текст] / [Крейдун Н. П., Лактіонов О. М., Сорока А. В., Скоков С. І.]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 140 с.
3. Ягунов Д. В. Ресоціалізація засуджених як складова державної соціальної політики [Текст] / Д. В. Ягунов // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Одеса : ОРІДУ УАДУ, 2002. – №12. – 186 с.